

SKOLAS BIBLIOTĒKAS POTENCIĀLS SKOLĒNU PAŠVADĪTAS MĀCĪŠANĀS VEICINĀŠANAI *The Potential Of The School Library To Promote 'students' Self-Directed Learning*

Agnese Laškova

Liepājas Universitāte, Latvija

Maija Ročāne

Liepājas Universitāte, Latvija

Abstract: *Motivating students to read more is becoming increasingly important nowadays. The ability to understand the meaning of a text, to analyse, critically evaluate and verify the information and facts, as well as formulate one's own opinion - this is a skill that is vital for modern people living in the 21st century - the century of fake news. The latest PISA 2022 study shows that average reading performance in Latvia has fallen in comparison to 2018 results. The average reading achievement of pupils of Latvia has been falling every year since 2012. The challenge for schools is to use their internal resources to stimulate pupils' interest in reading in order to break this trend. One of the school's internal resources is a library. The school library has an important role to play in motivating pupils to read and to learn. It is an environment that encourages and supports reading and self-directed learning. The aim of this publication is to describe possibilities of raising reading interest and self-directed learning opportunities in school library.*

Keywords: *interest in reading, librarian, reading, school library, self-directed learning, students.*

Ievads Introduction

Mūsdienās kļūst arvien aktuālāk motivēt skolēnus vairāk pašvadīti lasīt, izprast, analizēt, kritiski izvērtēt izlasīto, pārbaudīt tajā ietverto informāciju un faktus, kā arī formulēt savu viedokli. Dažādu informācijas apmaiņas tehnoloģiju attīstība ir radījusi informācijas plūsmas nepārtrauktību, kad ik brīdi jāpieņem lēmums, kam ticēt, kam nē.

Attīstot skolēnos kritiskās domāšanas prasmes, svarīga ir pašvadītas mācīšanās kompetences izkopšana. Tas ir process, kurā skolēns spēj izmantot domāšanas, emocionālo procesu un uzvedības regulēšanas rīkus, lai sistemātiski orientētu sevi uz personisko mācību mērķu sasniegšanu, kas noderēs arī nākotnē kā pieaugušajam (Zimmerman & Schunk, 2011).

Liela loma skolēnu izglītošanā un audzināšanā ir videi. Intereses par lasīšanu veicināšanā, attieksmju, uzvedības veidošanā nenovērtēts resurss ir skolu bibliotēkas. Bibliotēku likums nosaka, ka bibliotēka ir izglītojoša, informatīva un kultūras institūcija (Latvijas Republikas Saeima, 1998). Tā ir cilvēku radīta kultūrvide, kurā tiek koptas lietas, prasmes, sabiedriskās normas u.c. (Kūle & Kūlis, 1996). Svarīgi, lai skolēns apzinās sevi kā vides, šai gadījumā bibliotēkas, sastāvdaļu, ka viņš šeit ir gaidīts un atbalstīts (Zvirbule, 2004).

Lielu daļu sava laika skolēns pavada skolā. Tātad arī skolā pavadītais laiks ietekmē skolēna attieksmes, motivāciju kaut ko darīt, iemācīties. Skola kļūst par mācīšanās organizāciju, pastāvīgi pielāgojas jauniem apstākļiem, kurā visas iesaistītās puses sadarbojas, lai sasniegtu kopīgu mērķi, kas vērsts uz skolēnu izaugsmi (Skola2030, n. d.). Skolas bibliotēka ir daļa no skolas, tātad tai ir būtiska nozīme jauniešu attieksmes un uzvedības veidošanā. Skolas bibliotēka ir svarīga izglītības sistēmas sastāvdaļa, kas palīdz sasniegt labākus izglītības rezultātus (Wojciechowska, 2022).

Būtiska kļūst arī skolas bibliotēkas sadarbība ar vecākiem. Nenovērtējama loma skolēna lasītprasmes pilnveidē, lasīšanas ieradumu veidošanā ir vecākiem. Vecāks kā paraugs skolēnam (Braše, 2010; Šteinberga, 2013). Tieši vecāks var sekmēt to, ka lasīšana un bibliotēkas apmeklējums kļūst par paradumu, kas ir īpaši nozīmīga agrā bērnībā (Špona, 2001; Goulmens, 2001). Svarīgi, ka vecāki priecājas un izrāda interesi par bērna sasniegumiem, kas būs kā ārējā motivācija, lai bērns attīstītu iekšējo motivāciju, prieku par saviem panākumiem, patstāvību, ieinteresētību darīt un uzzināt vairāk (Rutka, 2012).

Publikācijas mērķis ir apkopot teorētiskās atziņas, aktualizējot pētījumus par skolas bibliotēkas iespējām veicināt skolēnu pašvadītu mācīšanos. Veikt empīrisko izpēti par skolēnu pieredzi saistībā ar skolas bibliotēku. Pētījumā izmantotās metodes: pedagoģiskās un psiholoģiskās literatūras analīze, lai apkopotu teorētiskās atziņas, kā arī empīriskās izpētes metodes: skolēnu aptaujas, kvantitatīvās datu apstrādes un analīzes metodes (datu grafiska attēlošana, datu analīze).

Skolas bibliotēkas potenciāla teorētiskie aspekti **Theoretical aspects of school library potential**

Publikācijas autoru novērojumi liecina, ka lasīšana, lasītā izprašana, analizēšana, kritiska izvērtēšana, ietvertā informācijas un faktu pārbaudīšana, kā arī sava viedokļa formulēšana ir pašvadīts process. Latvijas skolēnu vidējie sasniegumi lasīšanā kopš 2012.gada ar katru gadu krītas, par ko liecina arī jaunākais PISA 2022 pētījums (OECD, 2023). Arī Geske un Grīnfelds akcentē, ka tieši 5.–9. klasē notiek straujš intereses par lasīšanu kritums (Geske, Grīnfelds u.c., 2020).

Lasītprasme ir neatņemama sastāvdaļa visā mācību procesā. Vāja lasītprasme ierobežo skolēna izvēles. Ja ir grūtības ar lasītprasmi, viņš nevar piedalīties citos domāšanas vingrinājumos, tādējādi tiek kavēta arī tādu priekšmetu apgūšana un izpratne kā dabaszinātnes, tehnoloģijas, inženierzinātnes un matemātika (Ozola & Kivleniece, 2023). Tie ir mācību priekšmeti, kas prasa augstāku domāšanas līmeni. Ja skolēns neizprot, neuztver informāciju daiļliteratūras tekstā, tad tas var būtiski traucēt zinātniska rakstura tekstu uztveri.

Mācīšanās procesā svarīga loma ir radošumam, kad skolēns pedagoga vadībā pats apzinīgi iesaistās jaunu zināšanu apgūvē, radošās darbībās. To var veicināt gan ārēji, gan iekšēji motivējošie faktori. Ārējā motivācija ietver summātīvo vērtējumu, uzslavas u.c., savukārt iekšējā motivācija – paša skolēna tiešu ieinteresētību mācību rezultātu sasniegšanā. Labākus rezultātus mācību procesā nodrošina iekšējā motivācija, kad mācību procesā ir aktivizēta skolēna zinātkāre, interese utt. (Maļicka, 2004).

Iekšējā motivācija ir cieši saistīta ar emocijām. Caur emocijām skolēns pauž savu attieksmi pret apkārtējo pasauli. Attīstot skolēnos emocionālo inteliģenci, t. i., savu emociju atpazīšanu, var atvieglot saskarsmi dažādās situācijās, arī mācību procesā. Pamatemocijas, kas veicina mācīšanās motivāciju, ir interese, izbrīns un prieks (Šteinberga, 2013). Emociju iespaidā tiek izvēlēts rīcības modelis, kas pievērš uzmanību iepriekšējai pieredzei. Nereti emocijām ir lielāka nozīme par prāta spriedumiem (Goulmens, 2001).

Lai pašvadītas mācīšanās process būtu sekmīgs, pašam skolēnam tajā ir jāiesaistās – koncentrēšanās un iesaistīšanās mācību procesā, savas uzvedības un emocionālā stāvokļa regulēšana, pašdisciplīna, pašanalīze (Zimmerman, 2001). Pašvadīta mācīšanās procesā svarīga ir arī ārējā vide, lai tā būtu mācīšanos veicinoša un emocionāli pozitīva (Alwadaeen & Piller, 2022).

Publikācijas autores uzskata, ka skolas bibliotēkā skolēniem ir iespēja pašvadīti mācīties, izmantojot daudzveidīgus resursus. Piemēram, sadarbojoties ar dažādu mācību priekšmetu skolotājiem, skolas bibliotēka ir vieta, kur mācīties informācijpratību caur pētniecību (Kuhltha, 2010). Pastāv arī saikne starp mācību vidi skolas bibliotēkā un skolēnu sasniegumiem. Īpaši ir jāakcentē skolas bibliotēkas sniegtās iespējas mācīšanās vides radīšanai pētniecības jomā dabaszinātnēs (Schultz-Jones & Ledbetter, 2021).

Ņemot vērā tādus 21.gadsimta izaicinājumus kā tehnoloģiju attīstību, informācijas pārbagātību u.c., skolas bibliotekārs kļūst par skolēna palīgu orientēties informācijas klāstā, pārejot no mācīšanas, kā izmantot tehnoloģiju rīkus, uz mācīšanu, kā tehnoloģijas izmantot radošumam un jēgai. ASV veiktais pētījums “Iepazīsti kodēšanu, izmantojot galda spēles un to digitālās versijas sākumskolas klasēs un skolu bibliotēkās” (angļu: “Introducing coding through tabletop board games and their digital instantiations across elementary classrooms and school libraries”) atklāj bibliotēkas potenciālu mācīšanās vides radīšanai skolu bibliotēkās, jo pētījuma mērķis – skolēnu zināšanu par skaitļošanu un

kodēšanu padziļināšana, tika sasniegts (Lee, Poole, Clarke-Midura, Recker, & Rasmussen, 2020).

Lai arī bibliotēkas kļūst par 21.gadsimta informācijas centriem, tām primāri ir interese lasīt veicināšanas funkcija. Taču arī ir jāatzīst, ka lasītprasmes veicināšana ir komandas darbs, kurā iesaistās gan vecāki, gan skolotāji, gan arī, skolas bibliotekārs. Lasīšanas process ir neprognozējams – to nevar ne uzspiest, ne ieplānot. Skolas bibliotēka kļūst par vietu, kur skolēnam ir brīva izvēle, ko lasīt, kā arī viņš saskaras ar vidi, kurā tiek respektēta viņa izvēle, kurā pieaugušie un citi lasīt ieinteresēti vienaudži rāda priekšzīmi (Pieper, 2017). Taču ir jāatzīst arī, ka interese par lasīšanu rodas, ja rokās nonāk īstā grāmata (Līsmans, 2022).

21.gadsimts ir tehnoloģiju attīstības gadsimts. Informācijas saņemšanai, apmaiņai tiek izmantoti digitālie rīki. Digitalizācijas process ir skāris arī bibliotēkas. Bieži skolēni lasa grāmatas arī elektroniskā formātā. 2022. un 2023.gadā kādā no Liepājas vispārīgizglītojošajām skolām tika aptaujāti skolēni no 7. līdz 9. klasei, lai noskaidrotu priekšnoteikumus intereses par lasīšanu sekmēšanai, kā arī analizētu iespējamās šķēršļus lasītprasmes attīstīšanai. Tika secināts, ka skolēni, kam patīk lasīt papīra formātā, vairāk izjūt aizrautību par lasīšanu nekā skolēni, kas lasa grāmatas elektroniskā formātā (Laškova, Ročāne, 2023). Tādējādi ir jāakcentē, ka bibliotēkas kā fiziskas grāmatu krātuves nav apdraudētas.

Skolu bibliotēkas veicina skolēnu pašvadītu mācīšanos, kā arī veicina lasīšanas paradumus un māca viņiem izmantot zināšanu bāzi un attīstīt savas aizraušanos visā izglītības laikā.

Skolas bibliotēkas potenciāla empīriskā izpēte **Empirical research on the potential of the school library**

Pētījumā tika izvēlēta datu ieguves metode – aptauja, kas norisinājās pētījuma bāzes skolā 2023.gada janvārī ar mērķi veikt skolēnu pieredzes par skolas bibliotēku empīrisko izpēti, kā arī noskaidrot skolu bibliotēku potenciālu skolēnu pašvadītas mācīšanās veicināšanā. Kopumā uz aptaujas jautājumiem atbildēja 208 respondenti - skolēni no 5. un 6. klases. Respondentiem-skolēniem tika lūgts novērtēt apgalvojumus un atbildēt uz jautājumiem saistībā ar lasīšanas un bibliotēkas apmeklējuma pieredzi. Apgalvojumus novērtēja ar *jā, drīzāk jā, daļēji, drīzāk nē, nē*.

Novērtējot apgalvojumu *Man patīk lasīt grāmatas*, tikai 13,94 % no visiem respondentiem pārliecinoši atzīmēja, ka patīk lasīt grāmatas. Savukārt 16,35% norādīja, ka nepatīk lasīt grāmatas. Lielākā daļa respondentu (46,16%) norādīja, ka patīk lasīt grāmatas ir daļēja, kas liecina par nepieciešamību interesei par lasīšanu veicināšanai (sk. 1.tab.).

Ņemot vērā skolēnu patīku vai nepatīku lasīt grāmatas, svarīgi bija noskaidrot viņu paradumus apmeklēt skolas bibliotēku. 65% respondentu, kuru

vērtējums pie apgalvojuma *Man patīk lasīt grāmatas bija jā vai drīzāk jā*, norādīja ka regulāri apmeklē skolas bibliotēku. Taču skolēnu vidū, kuri šo apgalvojumu novērtēja ar *nē* un *drīzāk nē*, tikai 19,23% respondentu norādīja, ka regulāri apmeklē skolas bibliotēku, pārējie neapmeklē, kas atklāj skolas bibliotēkas kā lasīšanu veicinošas vides potenciālu (sk. 1.tab.).

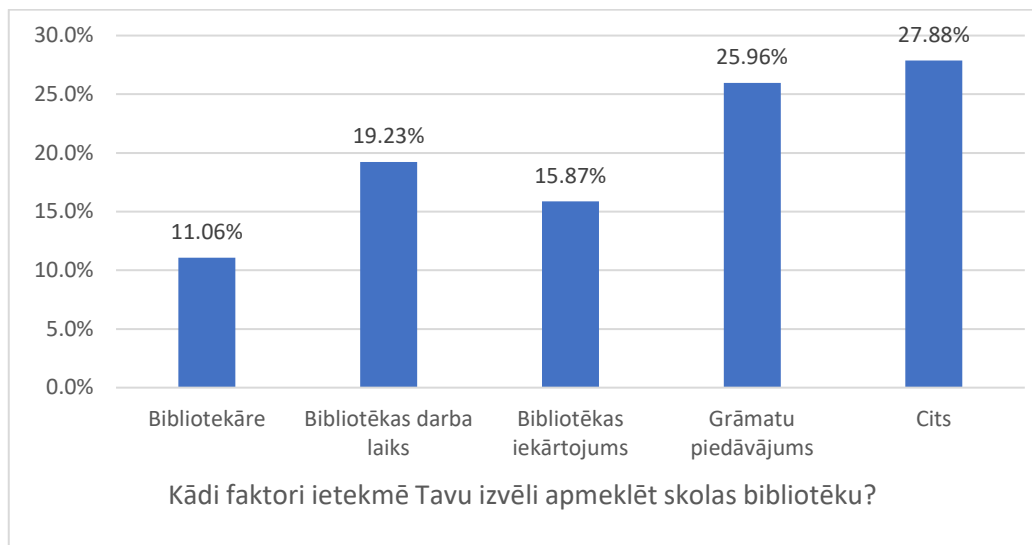
Savukārt, analizējot skolas bibliotēkā pavadīto laiku, ir vērojamas atšķirības starp tiem, kam *patīk* un *drīzāk patīk* lasīt grāmatas, un starp tiem, kam *nepatīk* un *drīzāk nepatīk* lasīt grāmatas. Piemēram, visi respondenti (100%), kas atzīmēja, ka grāmatas tiem *nepatīk* un *drīzāk nepatīk* lasīt, norādīja, ka skolas bibliotēkā labprāt pavada laiku viedierīcēs vai satiekoties ar draugiem, kamēr tiem, kam *patīk* un *drīzāk patīk* lasīt grāmatas, to dara 82,05% respondentu (sk. 1.tab.).

1.tabula. Respondentu bibliotēkas apmeklēšanas paradumi un īstenotās aktivitātes bibliotēkā (autoru veidots)

Table 1 Respondents' library-attending habits and library activities (authors' compilation)

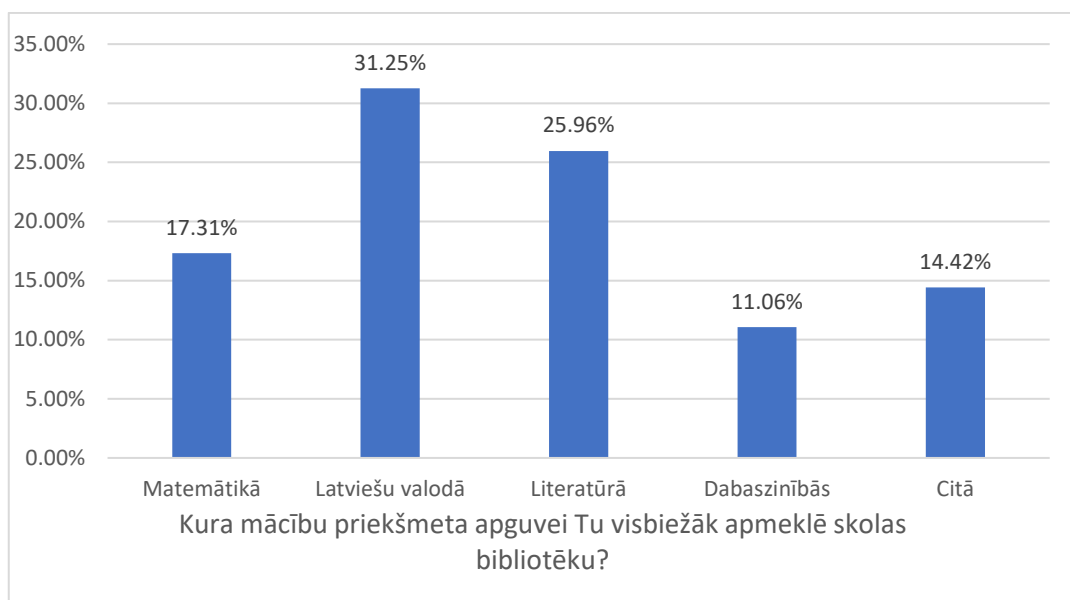
<i>Attieksme pret grāmatu lasīšanu</i>	<i>Neapmeklē skolas bibliotēku</i>	<i>Apmeklē skolas bibliotēku</i>	<i>Ja apmeklē, tad skolas bibliotēkā lasa, mūcās</i>	<i>Ja apmeklē, tad skolas bibliotēkā pavada laiku viedierīcēs vai ar draugiem</i>
Jā, patīk; drīzāk patīk	35%	65%	92,31%	82,05%
Daļēji patīk	44,79%	55,21%	96,23%	92,45%
Nē, nepatīk; Drīzāk nepatīk	80,77%	19,23%	90%	100%

Pieper (2017) un Zvirbule (2004) akcentē, cik svarīgi skolēnam ir vieta, kur viņam ir brīva izvēle, ko lasīt, kurā respektē viņa izvēli, kurā pieaugušie rāda priekšzīmi. Faktori, kas ietekmē izvēli apmeklēt vai neapmeklēt skolas bibliotēku ir dažādi, taču 25,96% respondentu atzīst, ka viņiem noteicošais ir grāmatu piedāvājums. Savukārt 11,06% respondentu norāda tieši skolas bibliotekāru kā noteicošo faktoru apmeklēt vai neapmeklēt bibliotēku. Izvēloties atbildi *cits*, tika akcentēts, ka izvēli apmeklēt vai neapmeklēt skolas bibliotēku ietekmē *laika trūkums (treniņi, pulciņi); nepieciešamība gatavoties mācību stundām; mācību priekšmetu skolotāju pamudinājums; nav vajadzības, jo mājās ir grāmatas* u.c. (sk. 1.att.).

1.attēls. *Skolas bibliotēkas apmeklējuma ietekmējošie faktori* (autoru veidots)
Figure 1 *Factors influencing school library attendance* (authors' compilation)

Savukārt respondentu minētie mācību priekšmeti, kuru īstenošanā visbiežāk ir bijusi nepieciešamība apmeklēt bibliotēku, tika norādīta latviešu valoda (31,25%) un literatūra (25,96%). Schultz-Jones & Ledbetter (2021) atzinīgi novērtē skolas bibliotēku kā mācību vidi pētniecības jomā dabaszinātnēs, taču iegūtie empīriskie dati atklāj, ka tikai 11,06% respondentu norādīja, ka skolas bibliotēku apmeklē, lai mācītos dabaszinības (sk. 2.att.).

2.attēls. *Mācību priekšmeti, kuru apgūvei skolēni visbiežāk apmeklē skolas bibliotēku* (autoru veidots)
Figure 2 *Subjects in which students most often visit the school library* (authors' compilation)

Atbildot uz jautājumu: Kāds būtu Tavs ieteikums skolas bibliotēkām, lai bibliotēku apmeklētu vairāk skolēnu?, vairums respondentu atzina, ka ir nozīmīgi papildināt grāmatu krājumu. Empīrisko datu analīze arī ļauj secināt, ka, lai sekmētu skolēnu interesi par lasīšanu un lasītprieku, kas cieši saistīts ar pašvadītu mācīšanos, ir būtiski nodrošināt lasīšanu veicinošu vidi.

Lai aktualizētu skolas bibliotēku kā skolēnu pašvadītas mācīšanās veicinošu vietu, publikācijas autore uzskata, ka nepieciešama lielāka sadarbība ar mācību priekšmetu skolotājiem, piemēram, rīkot tematiskās rosinātavas, darbnīcas, kas veicina informācijpratību, sociāli atbildīgas rīcības paradumus u.c.

Secinājumi **Conclusions**

Lasīšana, neatkarīgi no tā vai tā norisinās mācīšanās nolūkos, vai arī savam priekam, ir lielā mērā pašvadīts process, kurā skolēns patstāvīgi lasa, izprot, analizē un kritiski izvērtē izlasīto, un formulē savu viedokli par to, kā arī apzinās savus personīgos mācību mērķus saistībā ar izlasīto un tā nozīmi turpmākajā dzīvē.

Jaunākie pētījumi atklāj, ka Latvijas skolēnu vidējie sasniegumi lasīšanā ir zemāki nekā iepriekš. Lejupslīde ir vērojama kopš 2012.gada. Gan teorētisko izziņu avotu, gan empīrisko datu analīze atklāj nepieciešamību vairāk palielināt skolas bibliotēkas klātbūtni mācību procesā. Skolas bibliotēka ir daļa no skolas kā mācīšanās organizācijas, kas nepārtraukti pielāgojas jaunajiem apstākļiem. Tāpat kā skolas, arī skolas bibliotēkas darbības mērķim ir jābūt vērstam uz skolēna izaugsmi.

Iegūtie empīriskie dati apliecina, ka skolēni labprātāk izmanto skolas bibliotēku, lai satiktu draugus vai pavadītu laiku viedierīcēs. Savukārt teorētiskās izziņas avotu analīze atklāj, ka ir nepieciešams sadarboties ar mācību priekšmetu skolotājiem, lai mērķtiecīgi organizētu, plānotu skolēnu pavadīto laiku skolas bibliotēkā, lai tas būtu produktīvs un lietderīgs, piemēram, ar mācību saturu saistītu datorspēļu spēlēšana, konkrētas informācijas meklēšana u.c.

Teorētisko datu analīze atklāj, ka mainās arī bibliotēkara loma. Skolas bibliotēkas vides izmantošana mācību procesā ir atkarīga no bibliotēkara vitalitātes, kurš ir ne tikai procesa atbalstītājs, bet arī īsteno sadarbību gan ar skolēniem, gan dažādu priekšmetu skolotājiem. 21.gadsimtā, tehnoloģiju attīstības gadsimtā bibliotēkars ir kā skolēna palīgs informācijpratībā. Pārejot no mācīšanās, kā izmantot tehnoloģiju rīkus, uz mācīšanu, kā tehnoloģijas izmantot radošumam un jēgai. Empīrisko datu izpēte atklāja, ka daļai skolēnu tieši bibliotēkara personība ir noteicošais apmeklēt vai neapmeklēt skolas bibliotēku.

Skolas bibliotēkas primārā funkcija ir lasītprasmes veicināšana, kas ir cieši saistīta ar pašvadītu mācīšanos, kas arī prasa pašdisciplīnu, savas uzvedības un emociju regulāciju, pašanalīzi. Skolas bibliotēka ir lasīšanu, kā arī pašvadītas

mācīšanos veicinoša vide. Tur ir brīva izvēle, ko lasīt. Empīrisku datu analīze atklāja, ka skolēniem ir svarīgs grāmatu piedāvājums skolas bibliotēkā, kā arī viņi ir izmanto esošā grāmatu klāsta skolas bibliotēkā potenciālu savu individuālo mācīšanās mērķu sasniegšanai.

Summary

In today's technological age, it is essential to strengthen students' literacy, where they read independently, comprehend, analyse and critically evaluate what they read, and form their own opinions about it, as well as being aware of their personal learning goals in relation to what they read and its relevance for their future lives. The latest PISA 2022 literacy surveys show that the average reading achievement of students in Latvia is lower than previously. The decline has been observed since 2012. Literacy is a part of the whole learning process, so there is a need to increase the role of the school library in the learning process. Research shows that students prefer to use the school library to meet friends or spend time on their smart devices, so there is a need to work with subject teachers to target, plan and organise students' time in the school library to be productive and useful, e.g. playing content-related computer games, searching for specific information, etc. The role of the librarian is also changing. The use of the school library environment in the learning process depends on the vitality of the librarian, who is not only a supervisor of the process, but also a collaborator both with students and with teachers of different subjects. In the 21st century, the century of technological development, the librarian is the student's assistant in information literacy. Moving from teaching how to use technology tools to teaching how to use technology for creativity and meaning. For some students, it is the personality of the librarian that determines to attend or not to attend library.

Literatūras saraksts References

- Alwadaeen, N. B., & Piller, B. (2022). Enhancing Self-Directed Learning Readiness at Elementary Level; A Study from American Schools. *Journal of Curriculum and Teaching*, 11(4), 24-38.
- Braše, L. (2010). *Ģimenes loma skolēnu socializācijā*. Rīga: RaKa, 133 lpp.
- Geske, A., Grīnfelds, A., Kangro, A., Kiseļova, R., Stūre, B. (2020). A.Kangro (Red.) *Monogrāfija: Latvijas skolēnu sasniegumi un skolas vide OECD PISA salīdzinājumā*. Pieejams:
https://www.ipi.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/projekti/ipi/PISA/PISA2015_sekundarie_petijumi.pdf
- Goulmens, D. (2001). *Tava emocionālā inteliģence*. Rīga: Jumava, 461 lpp.
- Kuhltha, C. (2010). Guided inquiry: School libraries in the 21st century. *School libraries worldwide*, 1-12.
- Kūle, M., Kūlis, R. (1996). *Filosofija*. Rīga: Apgāds "Burtnieks", 656 lpp.

- Lee, V. R., Poole, F., Clarke-Midura, J., Recker, M., & Rasmussen, M. (2020). Introducing coding through tabletop board games and their digital instantiations across elementary classrooms and school libraries. In *Proceedings of the 51st ACM Technical Symposium on Computer Science Education* (pp. 787-793).
- Līsmans, K., P. (2022). *Izglītība kā provokācija*. Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 192 lpp.
- Maļicka, J. (2004). *Piederības izjūta un mācību motivācija*. Rīga: RaKa, 129 lpp.
- Pieper, K. (2017). *Reading for Pleasure: A Passport to Everywhere*. Independent Carmarthen: Thinking Press an imprint of Crown House Publishing.
- Laškova, A., & Ročāne, M. (2023, July). THE CONTEMPORARY RELEVANCE, BARRIERS AND BENEFITS OF THE DEVELOPMENT OF READING INTEREST IN LOWER SECONDARY EDUCATION. In SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. *Proceedings of the International Scientific Conference* (Vol. 1, pp. 623-632).
- Latvijas Republikas Saeima. (1998). *Bibliotēku likums*. Latvijas Republikas likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/48567-biblioteku-likums>
- OECD, (2023). PISA 2022 Results. Pieejams: <https://www.oecd.org/publication/pisa-2022-results/webbooks/dynamic/pisa-country-notes/f58bca29/pdf/latvia.pdf>
- Ozola, A., Kivleniece, S. (2023). Skolēnu lasītprasme: vai ir pamats bažām un kā vairot lasītprieku. Pieejams: <https://lvportals.lv/norises/356049-skolenu-lasitprasme-vai-ir-pamats-bazam-un-ka-vairot-lasitprieku-2023>
- Rutka, L. (2012). *Pedagoga psiholoģiskā kompetence*. Rīga: RaKa, 178 lpp.
- Schultz-Jones, B., & Ledbetter, C. (2021). School Libraries as Learning Environments: Examining Elementary School Students' Perceptions. In *IASL Annual Conference Proceedings*.
- Skola2030, (n. d.). *Skola kā mācīšanās organizācija*. Pieejams: <https://www.skola2030.lv/lv/istenosana/macibu-pieejja/macibu-organizacija-skola>
- Špona, A. (2001). *Audzināšanas teorija un prakse*. Rīga: RaKa, 162 lpp.
- Šteinberga, A. (2013). *Pedagoģiskā psiholoģija*. Rīga: RaKa, 176 lpp.
- Wojciechowska, M. (2022). The Role of social capital in education. Results of a survey on the individual social capital of school librarians. *Profesional de la información*, 31(6).
- Zimmerman, B. J. (2001). Theories of self-regulated learning and academic achievement: An overview and analysis. In B. J. Zimmerman & D. H. Schunk (Eds.), *Self-regulated learning and academic achievement: Theoretical perspectives* (pp. 1-37). Mahwah, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Zimmerman, B. J., & Schunk, D. H. (2011). Self-regulated learning and performance: An introduction and an overview. *Handbook of self-regulation of learning and performance*, 15-26.
- Zvirbule, A. (2004). *Kultūrvides izglītība*. Rīga: RaKa, 122 lpp.